

Становище

за дисертационния труд на Вяра Калфина: „Ритуални аспекти на митологичните мотиви за насилствена смърт в древногръцки културен контекст“ за присъждане на образователната и научната степен „доктор“

Дисертационният труд на Вяра Калфина си поставя за цел да систематично да изследва ритуалните аспекти на древногръцките мотиви за насилствена смърт и да анализира свързаните с тях практики, нагласи, вярвания, ценности. Работата не само очертава детайлно картата на досегашното поле на изследванията на ритуалното насилие в Древна Гърция, но и вписва в класификационната схема на мотивите за насилствена смърт два неизследвани досега групи разкази. Тези две групи разкази са предмет на конкретен културологичен, исторически и филологически анализ в интердисциплинарна перспектива.

Дисертацията е с обем от 253 с. Библиографията, основно на български и английски език, покрива в нужната степен най-съществените изследвания по въпроса, като при това най-ценен е собственият прочит на изследваните текстове. Разглеждането на литературата е задълбочено и дисертантът добре разкрива изграждането на различните дисциплинарни полета, в които се разгъва проблема за насилствената смърт. Различните автори и техните тези са разгледани с дисциплинирана скупулъзност, като целенасочено е избягнато затварянето в крайни оценки. Същевременно собствената теза на авторката е определена и ясно аргументирана. Приятно впечатление остава фактът, че Калфина сама е превела голям брой от приведените от нея свидетелства. За процедурата ще отбележа, че дисертантката има три публикации по темата на дисертацията в печатни издания и още две в електронното издание Литнет, авторефератът е направен според изискванията и отразява точно съдържанието на работата.

В дисертацията се прави внимателна реконструкция на двата основни мотива за насилствена смърт като Вяра Калфина достига до

собствени изводи за тяхната поява и употреба в ритуала. Особено ценен е фактът, че тя не затваря проблематиката единствено в рамките на тясното филологическо изследване, но своеобразието на мотивите я кара да разкрие общия исторически и културен контекст, в който те се разгъват, като съответно обръща внимание на местата и ролите, на смислите и стойностите, които те носят в различните етапи на античната култура.

Самото естество на обекта на изследване заставя авторката да постави на обсъждане въпроса за различните теории за жертвоприношението, което тя логично прави в началото на своето изследване. Извършените в работата реконструкции на дебата имат за цел да очертаят точката, в която се намира изследванията днес, като Калфина предлага и свое собствено решение на въпроса за произхода на митологичните мотиви за насилствена смърт в ритуала. Достоинство на работата е решителното историзиране на проблема и конкретния анализ на социално и културно обусловените практики, в които намират израз изследваните мотиви.

Увличащо и интригуващо, Калфина проследява във втора и трета глава основните характеристики на двата мотива, техните културни функции и преображения. Това позволява изявяването на някои устойчиви черти в старогръцкия мит и ритуал и същевременно проследяването на промените в тях. Авторката излага с прецизност и яснота проблемите около свързаните с насилствената смърт ритуали като същевременно предлага оригинална интерпретация и дава систематична перспектива, което позволява те да бъдат схванати в нова светлина. Подходът на Вера Калфина се характеризира с прецизност и строгост. Не само отделният образ, текст, детайл от всеки мотив са подложени на внимателен анализ, но те са и винаги ситуирани в специфичния им културен контекст, за да покаже конкретно как в тях се въплъщава определен социален и психически опит, какви нагласи и ценности изразяват и формират те.

Намирам, че с тази работа Вяра Калфина поставя успешно началото на своята изследователска работа. Същественото е, че подходът на автора не се обляга на предзададени тези, а се развива чрез локализирането на проблема за насилствената смърт в неговия исторически и културен контекст, в плътното описание и внимателното анализиране на изграждането на отделния мотив и неговите употреби. Лично на мен ми липсва глава, която да изложи обобщено схващането на древните гърци за смъртта, за да се обогати с двата изследвани мотива не само в класификацията на мотивите, но и да стане по-ясно как те се вписват в цялостното разбиране за смъртта. Затова бих искал да попитам дисертантката казват ли ни нещо и какво двата мотива за взаимодействието между живи и мъртви в античната култура? И тъй като тя проследява развитието на мотивите в един дълъг период от време, мисли ли, че те допринасят и с какво точно за изследването на социалната промяна в античното общество? Бих искал да препоръчам при евентуално публикуване на тази работа авторката да редактира внимателно текста, защото той излишно изобилства с чуждици и изреченията не винаги са добре и ясно артикулирани. Убеден съм, особено от активните занимания на Вяра Калфина с превод, че тя е способна да намери адекватния за българския език изказ и да превърне дисертацията си не само в научно значим, но и в четивен труд.

Моите бележки и въпроси не са упрек към дисертантката, а единствено пожелание за бъдещите ѝ занимания. Нейната работа показва ерудиция и широта на изследователския хоризонт, аналитично мислене и компетентност. За това ще гласувам за присъждането на Вяра Калфина на образователната и научна степен “доктор”.

28.08.2012 г.

Владимир Градев